

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבעמח"ם שמעתא עמיקתא שליט"א בקול הלשון - טל': *6761 יש להקיש 3-3-1 שלוהה 65

ניתן לתרום דרך "נדרים פלוס" - יש להקיש: 1. קופות נוספות 2. הניכי ישיבות רמות ב' 3. גליון שמעתא עמיקתא

50 68

הגליון נתרם בעילום שם להצלחת התורם ומשפחתו - לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503

שמעתא עמיקתא - לקבלת הגליון מדי שבוע בדוא"ל, ניתן לשלוח בקשה לכתובת: amikta@amikta.co.il או amikta571@gmail.com

ג. כוון בפירוש שאין כוונתו לצאת ידי חובה

אם מכוין בפירוש שלא לצאת ידי ספירה, יכול לחזור ולספור בברכה. [מ"ב (ס"ק כב)]. ועיי בבניאר הלכה (סד"ה שאם) שאם היה בין השמשות והאיש המשיב רגיל תמיד לברך דוקא באצה"כ, מסתברא דבאופן זה הוא כמכוין בהדיא שלא לצאת ומותר לו לחזור אח"כ ולמנות בברכה. ונשאר בצ"ע למעשה].

ד. שאל את חברו האם היום יום פלוני בספירה

שאל את חברו האם היום יום ששי בספירה וכדומה, וענה לו שהדבר נכון (שהוא יום ששי), רשאי לחזור ולספור בברכה. [דכ"וון שספר מתוך שאלה מוכח שכוונתו שלא לקיים המצה, ועדיף ממי שענה לחברו ולא כוון לצאת (דהכא מכוון כוונה הפכית שלא לצאת). ועוד דבכה"ג הוה ספירה מספק ומבואר לעיל שיש אומרים שספירה מספק לא שמה ספירה וחזי לאיצטרופי שיטתם לדעת רוב הפוסקים דספ"ע כל יום ויום מצוה בפני"ע היא. ושור"י שכן פסקו הדעת תורה למהר"ש"ם (שם על סעי' ד) והכח"ח (אות סא)].

ה. שמע לפי תומו ספירה מאחר

אם שמע הספירה מאחד מהצאור, ולא נתכוין הסופר להוציאו וגם הוא לא נתכוין לצאת בשמיעה זו אלא שמע לפי תומו, יש אומרים שלא יברך כשיספור באותו לילה אפילו אם חשב "אין אני מתכוין לצאת בספירה זו" משום שלא התנה בדעתו בפירוש ש"לא לצאת בספירה זו". [גר"ז (סי' תפט אות ב)]. ובזמננו שאין רגילות לצאת על ידי אחרים נחשב כחשב בפירוש שלא לצאת ויכול לחזור ולברך. [הגרש"א זצ"ל (שיח הלכה ח"א סי' ח אות ב)]. ועיי בבניאר הלכה (שם סד"ה שאם) הובא לעיל בסמוך].

שכח לספור באחד מהימים

א. שכח לספור

יש אומרים שספירת העומר היא מצוה אחת, ועל כן מי ששכח ולא ספר יום אחד הפסיד ספירתו ומונה והולך בלא ברכה. [הב"י (הל' מנחות קל"ג ע"ג, הובא בתוס' מגילה כ: ד"ה כל הלילה) ואו"י (עלה סי' שכט)]. ודעת רוב הפוסקים שספירת העומר כל יום ויום הוא מצוה בפני"ע, ועל כן אם לא ספר יום א' ממשך למנות בברכה. [תוס' (מנחות ס: סד"ה זכר), רא"ש (פסחים פ"י סי' מא), חינוך (מצוה שו), המכריע (ר"י סראני הזקן ססי כט) ועוד]. ולמעשה חוששים לענין ברכה לדעת מיעוט הפוסקים, ועל כן אם לא ספר יום שלם (לא בלילה ולא ביום) מונח והולך בלא ברכה. ועדיף שיבקש מאדם אחר שיכוין להוציאו בברכתו. [שו"ע (שם סעי' ח). ומי"מ עיקר הדין כרוב הראשונים. וכן משמע מהמ"ב (ס"ק לב). וכן הוא בבית שלמה (סי' קב) ובערוה"ש (אות טו)]. ועיי משי"כ בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון כ"ח].

ב. שכח לספור בלילה וזכר ביום

שכח ולא בירך כל הלילה, או אפילו מסתפק אם בירך בלילה, יספור ביום בלא ברכה. [שו"ע (סי' תפט סעי' ב) ובניאר הלכה (ד"ה שכח). ובניאר המ"ב (ס"ק לד) שסופר בלא ברכה לחוש לדעת הסוברים דאין ספירה אלא בלילה]. ומכאן ואילך סופר בכל לילה בברכה. [מ"ב (ס"ק לד)].

ג. מסתפק אם שכח לספור

אם הוא מסופק אם דילג יום, סופר בשאר הימים בברכה. [שו"ע (שם סעי' ח)].

ד. שכח לספור וקיבל עליו שבת

שכח לספור בליל ששי וזכר לאחר שקיבל עליו שבת מבעוד יום, יספור בלא ברכה, ולאחר מכן רשאי לספור בברכה. [אג"מ (או"ח ח"ד סי' צט אות א)].

ה. זכר אחר ברכת המפיל שלא ספר

אפילו אם זכר שלא ספר אחר שבירך ברכת המפיל, עליו לברך ולספור. [הגרש"א זצ"ל (אשרי האיש שם)]. ולאחר מכן יקרא שוב ק"ש ויאמר איזה פסוקי דרחמי. [עיי בצ"ח (ח"י סי' כו אות ג), בבאר משה (ח"א סי' סג אות ה) ובארוחת רבנו (ח"א ע"ג צח אות קלה)].

ו. שכח לספור יום א' ונסע לאמריקה

הנוסע מאר"י לאמריקה (או למקום אחר שזמנו מוקדם מאר"י), ושכח לספור ספירת העומר של אותו יום, ועברו כ"ד שעות מיום העבר באר"י אולם באמריקה עדיין יום, יספור שם בלא ברכה וימשיך לספור בימים הבאים בברכה. [הגר"ש ואזנר זצ"ל (מבית לוי ח"ג עמ' לב)]. ועיי בהרי" קודש [מקראי קודש פסח ח"ב סי' סג הגה 2].

ז. הידוע שלא יוכל למנות א' מהימים האם מונה בברכה

מי שידוע בודאי שלא יוכל לספור א' מהימים מחמת איזה אונס (או משום שעלול לספור שלא כהוגן), יש אומרים שעליו לספור כל הספירה בלא ברכה, ויבקש מאחר שיוציאנו ידי"ח הברכה. אבל אם אינו בודאי שלא יוכל לספור, סופר והולך בברכה (ומי שקבעו לו ניתוח וכדו'), יייל דאינו בכלל ודאי דשמה הניתוח (ידחה). [עיי בקנאת סופרים (לגרש"ק זצ"ל סי' לב), בשו"ת שרגא המאיר (ח"י סי' לא) ובמבית לוי ח"ג עמ' לו אות ח]. ויש אומרים שבכל אופן יברך. [תשובות והנהגות (ח"ג סי' קמז) ובצל החכמה (ח"ה סי' צח וצ"ח מה)]. וכן ע"ק. [הגרש"א זצ"ל (קובץ תשובות ח"ג סי' טג), אור לציון (ח"א סי' לו) מטעם אחר, עיי"ש. והגר"ש זצ"ל (חוט שני שבת עמ' שעד) נשאר בזה בצ"ע. ועיי בזה בשמעתא עמיקתא גליון קפ"א].

ז. להוציא רבים ידי חובתם אחר ששכח לספור א' מהימים

יש אומרים שמי ששכח לספור יום אחד, אע"פ שאינו סופר לעצמו בברכה, מכל מקום יכול להוציא רבים ידי חובתם. [פרי"ח (סי' תפט אות ח) בשם דיין אחד, מאמ"ר (שם ס"ק ז), בעל בית הלוי (הובא בהר צבי ח"ב סי' עה). והפ"מ"ג (שם מ"ז ס"ק ב) מסיק דאם יש אחר לשמוע ממנו הברכה ודאי יעשה כן. ויש חולקים. [הפרי"ח (שם), ברכ"י (שם) מובא בשע"ת שם אות ח, כי אינו נחשב מחויב בדבר]. ויש להחמיר. [כה"ח (סי' תפט אות צא) ושבת הלוי (ח"ד סי' קנז)]. ועיי בזה בשמעתא עמיקתא גליון כ"ח].

ח. ש"ן ששכח לספור ספח"ע, האם מותר לו לברך מפני הברוש

ש"י"ץ ששכח ולא ספר באחד מימי הספירה, ומתבייש שהדבר יודע לציבור, בשעת הדחק רשאי לברך על ספירתה. ומי"מ הכל לפי ענין הברוש (ובכה"ג לכתחלה אכא אפשר ימנע מלהיות ש"י"ץ). [עיי בבניאר הלכה (רס"י צב ד"ה היה צריך לנקיבו) שמצד שמוטר לברך ברכה לבטלה במקום בושא משום דהוי איסור דרבנן. וה"פ ששכח בודא בצ"ע, מי"מ עיי"ש במ"ב (סי' תקסו ס"ק ב) הדיכן דיש שיתות המתיירות לגמרי, אפשר לסמוך עליהם במקום כבוד הבריות, וק"ו בגידון דידן דבאמת עיקר הדין בהסתייבם דרשאי להמשיך לספור בברכה כמ"ש לעיל באות א'. ועיי עוד בשמעתא עמיקתא גליון כ"ו]. ובפרט אם הש"י"ץ הוא ת"ח שיש בזה משום חשש חלול ה'. [עיי במ"ב (סי' תקסו ס"ק ב)]. וכן דעת שבת הלוי (ח"י סי' צג). וכ"ש היכן שהש"י"ץ מוציא אחרים, עיי באות ז'. וכן דעת הגרש"א זצ"ל (שם פט"ז אות כא)].

עבר את קו התאריך

א. הגיע למקום שהספירה מאוחרת מספירתו

מי שהיה במזרחו של קו התאריך וספר יום שלישי לעומר, ונסע לכיוון מערב ועבר את קו התאריך והגיע למקום שסרו יום רביעי לעומר, ובתחילת הלילה יספרו שם יום חמישי לעומר. אם עדיין שם יום רביעי לעומר, יספור יום רביעי בלא ברכה, ושאר הימים ימשיך לספור בברכה. ואם לא ספר יום ד' לעומר, הפסיד יום ז', וימשיך לספור בלא ברכה. [הגרש"א זצ"ל (מעדני שלמה עמ' כא)].

ב. הגיע למקום שהספירה מוקדמת מספירתו

מי שהיה במערבו של קו התאריך וספר יום שלישי לעומר, ונסע לכיוון מזרח והגיע למקום שספרו יום שלישי לעומר, ובתחילת הלילה יספרו יום שלישי לעומר, סופר עמהם פעם נוספת יום שלישי לעומר בלא ברכה, וממשיך לספור שאר הימים בברכה. [הגרש"א זצ"ל (ס"א)].

ג. נחפר לו יום אחד

מי שעבר בימי הספירה את קו התאריך ונחפר או נוסף לו יום א' למנינו, נוהג שבעות לפי המקום שבו נמצא (אע"פ שעברו עליו פחות או יותר מני יום). [מנח"י (ח"ח סי' ט)].

נשים, קטנים ואונן

א. נשים בספירת העומר

נשים פטורות ממצות ספירת העומר. [דמ"ע שה"ז"ג היא כמבואר ברמב"ם (תמ"ח פ"ו הכ"ב)]. וכן פסקו המ"א (רס"י תפט) והמ"ב (ס"ק ג). ועיי ברמב"ן (קדושין לג: ד"ה הוהו), באבני"ז (סי' שפד) ובדברי מליאל (ח"ג סי' ה)]. ומכל מקום יש אומרים שנשים שזו עליהן חובה לספור ספירת העומר. [מ"יא (שם)]. ובערוה"ש (שם אות ז) הביא שהנשים נהגו לברך ככל מ"ע שה"ז"ג. ועיי במנ"י"ח (מצוה שו אות ז) ובגורות שמשון (שם)]. ויש מקומות שהנשים לא החמירו בזה. [עיי בגר"ז (סי' תפט אות ב) שכתב ש"יבמקצת מדינות" שמו הנשים מצוה זו עליהם חובה. ובמ"ב (ס"ק ג) כת' שכמדומה דבמדינותינו לא נהגי נשי כלל לספור]. ויש מפורסי עדות המזרח שסוברים שאין על הנשים לספור כלל. [עיי רב פעלים (ח"א קונטרס סוד ישרים סי' יב) שכתב ע"פ הסוד אין לנשים לספור. וכן פסק האור לציון (ח"ג פט"ז אות ח)]. וכל אחת תנהג כמנהגה. [עיי בזה באורך בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ב].

ב. נשים הסופרות האם יספרו בברכה

יש אומרים שנשים הסופרות ספירת העומר לא יברכו על הספירה משום חשש שיטעו ביום אחד מהספירה. [מ"ב (שם ס"ק ג) בשם השולחן שלמה (שם אות ג). ועיי"ש בשלחן שלמה שכת' יודאי יטעו ביום ולא ידעין הדין, ועוד דהא אינה מבינה מה היא סופרת ובה מאד צריך לזיזר מה שהוא אמר דאלי"כ לא יצא"ן]. אמנם נשים המדקדקות במעשיהן ויודעות פרטי ההלכה יכולות לברך על ספירת העומר. [הגרש"א זצ"ל (הלכות חג בתג פ"ב הגה ב)]. ויש עדות המזרח הנוהגות לספור, אם הן מאלו שנמנעות מלברך על הנשים לספור כלל. [עיי רב פעלים (ח"א קונטרס סוד ישרים סי' יב) שכתב ע"פ הסוד והמנהג הפשוט (אצל עדו"ה) שאינן מברכות. וקט"ז (לברכי"י (סי' תפט)].

ג. קטנים כמצות ספירת העומר

קטן חייב מדין חינוך לספור ספירת העומר. [כן משמע מהשערי תשובה (סי' תפט אות כ), מהערוה"ש (אות טו), מהכת"ס (סי' צט) ועוד. וכן פסק הגרש"א זצ"ל (אשרי האיש פט"ז אות ב)]. ואם שכח לספור באחד מהימים מונה והולך בלא ברכה. [הגרש"א זצ"ל (שם)]. ובשעת הצורך יכול אף לברך. [זהו ע"פ המ"א (סי' רסט ס"ק א) דס"ל דדבר שיש ספקים המתירין אף לגדול, אף דלא קיי"ל כן מ"מ לקטן שרי. וכן הוכיח בשש"כ (פ"י אות יד הגה מא), וכן דעת הגרש"א זצ"ל (חינוך הבנים למצוות הגה עב), ועיי בשמעתא עמיקתא גליון ק"מ].

ד. אין בידו להנכו לספור בלילה

כשאין ביד האל לחנך את בנו לספור בלילה כגון שאין דרכו להיות בביתו בזמן זה. יכול לסמוך על הספירה שסופר הקטן בת"ת. [כמו שמצינו לענין חובת האב ללמד את בנו תורה דיוצא עי"ז ששוכר לו מלמד כמבואר ביו"ד סי' רמ"ה סעי' ד'. ואע"פ שעיקר הספירה היא בלילה שאז גם יכול לברך לבו"ע, מ"מ לענין מצות חינוך ניתן לסמוך על המקילין בזה, עיי שש"כ (פ"י אות יד הגה מא). ובפרט במצות ספירה דיש מקום לומר דאין האב מחויב לחנך את בנו כשאין האב מצוי בלילה, עיי בשו"ע (סי' ע"ט ע"ב). והארכנו בזה בשמעתא עמיקתא גליון ק"מ].

ה. קטן שהגדיל בימי ספירת העומר

קטן שהגדיל ונעשה בר מצוה תוך ספירת העומר. אם ספר כדן עד יום זה, סופר והולך בברכה. [מהר"ם שיק (ח"ב סי' רסט ד"ה אלא), ערוה"ש (סי' תפט אות טו) הגר"ש זצ"ל (חוט שני ח"ד עמ' שעה), האור לציון (ח"י סי' לו ח"ג טו) ועוד. ועיי בשמעתא עמיקתא גליון י"א].

ו. אונן בספירת העומר

אונן חייב לספור ספירת העומר. ומכל מקום ימנה בלא ברכה. ושאר הימים (לאחר האנינות) סופר והולך בברכה. [נוב"י (מ' ק' או"ח סי' כו ד"ה אמנם) ובניאר הלכה (סי' תפט על ס' ח" ד"ה באתו ברכה)]. ועיי בפנ"מ (סי' קצט א"א ס"ק ג) ואם בירך האונן להוציא רבים ידי"ח אינו יוצא, דפטור מן הדבר באותו יום מקרי. ועיי בחת"ס (ח"ו סי' לט)]. ויש מפורסי עדות המזרח שנקטו שחלל סופר כלל. [המח"ב"י (סי' תפט אות ז). ועיי"ש שאם האונן ספר בלילה מעצמו ומדעתו, והיה מי שישתדל בעדו לצרכי קבורת המת, אז שאר ימים מצי לברך ולספור. וכן פסק בהכ"ח (אות פה)]. וצ"ע לשיטה זו באונן דאין מי שישתדל בעדו אם רשאי לספור על תנאי דאם הלי כהנוב"י סופר לשם מצוה ואם לאו אין זה אלא ספירה של רשות]. ואף אם אנינותו חלה ביום אחרון שספירה הדין כנ"ל. [דבר זה תלוי ב"י הטעמים שכתב הנוב"י הג"ל. ועיי במנח"י (ח"א סי' צא אות כה ס"ק ז) שם מסתפק בזה. ולמעשה י"ל דאף בכה"ג עליו לספור, דהרי משמעות הנוב"י דעיקר הטעם להחייבו הוא כי אין בזה משום ביטול עסק בקבורת המת וכי"כ בבניאר הלכה (שם), ולפי טעם זה דאי שסופר בניד, ועוד דמשמע מסתימת דברי הפוסקים דאין חילוק בזה. ואפשר דאף לטעם השני של הנוב"י הדין כן וה"ט דלא חילוקו רבנן במצוה זו. ועיי בשמעתא עמיקתא גליון קל"ח].

עשיות מלאכה משקיעת החמה

א. להימנע ממלאכה משקיעת החמה

נהגו האנשים והנשים שלא לעשות מלאכה מפסח ועד עצרת, משקיעת החמה ואילך. [שו"ע (סי' תצט סעי' ד) ומ"ב (י"ח)]. משום שתלמיד ר"ע נקברו אחר שקיעת החמה והיו העם בטלים לסוף מלכותו, ועוד משום שאז זמן ספירת העומר ובעומר כתיב שבע שבתות מלשון שבות דהיינו שבזמן הספירה יש לשבות ממלאכה. [מ"ב (ס"ק יט)]. ולפי טעם השני יש להנחו כן אף בימים שלא נוהגים בהם אבלות. [עיי בשע"ר הציון (אות טו)]. והנוהגים להחמיר (עיינן בסמוך) נוהגים להימנע כל הספירה. [לוח ארץ ישראל (לגרימ"ט סוף חודש ניסן)].

ב. עד מתי יש להימנע ממלאכה

לפי טעם הראשון הגי"ל אין להחמיר משקיעת החמה ואילך רק זמן של "כדי קבורה". [שער הציון (אות טו)]. ולפי טעם השני אחר שספר מותר תיכף במלאכה. [מ"ב (ס"ק יט)]. ונוהגים להימנע עד שיספור. [לוח ארץ ישראל (לגרימ"ט סוף חודש ניסן)].

ג. מאיזה מלאכה יש להימנע

הנוהגין שלא לעשות מלאכה עליהם להימנע רק ממלאכה שיש בה שיהיה זמן, כגון תפירת בגדים וכדומה, אבל שטיפת כלים וקיפול כביסה וכדומה, מותר. [מ"ח"י (סי' תצט אות נד) והגרש"א זצ"ל (הלכ"ש פסח פ"יא אות יג)].

ד. האם מנהג נוהג בזמנינו

אף בזמנינו יש נוהגים מנהג זה. [עיי בערוה"ש (סי' תצט אות ט) וכן משמע מהמ"ב שהשמיט דברי החק יעקב שבסמוך. וכן הוא בלוח אר"י (לגרימ"ט חודש ניסן)]. ויש שלא נוהגים בו. [עיי בחק יעקב (שם אות יב) שלא ראה נותרין בזה. ועיי בהלכ"ש (פ"א הגה 50) שבביתו של הגרש"א זצ"ל לא נהגו בזה]. וכל אחד ינהג כמנהג אבותיו.